

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

Sive Commentarius In Regulas Juris Pontificii, Qvæ In Libro Qvinto, Et
Sexto Decretalium Continentvr

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1659

Regvla XXX. In obscuris minimum est sequendum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61853](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61853)

quia hæredis exceptio, & damnum imminens ex hæreditatis neglectu causam communem facit, & periculum, cui avertendo conspirare in unum omnes debeant.

Objic. 6. Fiscus habens cum aliquo privato rem communem, invito illo alienare eam potest, quamvis minimam

partem obtineret. *l. Multum. C. de comm. rer. alien.*

R. Fiscus hęc, ut aliis in multis privilegiatus est, & independenter agit, nec tamen præiudicialiter. Commodius enim multò omnibus est, rem totam, quàm illius partem distrahere. *l. Maius. tit. famil. ercisc.*

REGVLA XXX.

In obscuris minimum est sequendum.

I. Idem verbis in Reg. I. C. 9. dicitur, *Semper in obscuris, quod minimum est, sequimur.* Cujus rei duas causas invenio. Prima est, quod minimum in maximo continetur, maximum verò à minimo abesse potest. Qui ergò minimum sumit, in dubio quo aliud de voluntate disponentis non habetur, nequaquam errat. Altera est, ne quisquam gravetur, aut plus iusto præstare cogatur contra disponentis voluntatem. Titius disposuit in testamento, ut Cajus haberet 10. urnas vini non determinando genus, & locum: Bambergenses autem putantur majores esse Herbipolensibus: In dubio accipiet Herbipolenses, ne hæres nimum gravetur. Aliud exemplum de nummis *Glossa* ponit. Si legentur 100. scuta, seu daleri, posito, antiquos esse majores, non habebit illos in dubio, cui promissio facta est, sed novos, quorum valor, & spatium minus est.

Eadem *Gloss.* monet, in dubiis ejusmodi eventibus non attendi primo, quid sit maximum, vel minimum, sed quid sit verisimilius attenda rei natura,

consuetudine loci, & similibus: deinde ad id, quod expressè, & quod tacitè agitur: denique, quid minimum sit idque in rebus quantis. In speciebus enim, & artificibus *Medium* attendere oportet. In pœnis quoque, & contractibus Regulam habere locum. *Dynus ait.* Vnde apparet latitudo Regulæ, quam idcirco.

11. *Amplia 1.* & extende ad Contractus. Qui promisit frumentum dare, oleum aut triticum, non quod præstantissimum exhibere tenetur, sed satisfacit, dando quodlibet. *l. 3. tit. de tritico & vino legato.* imò si dederit granum vel guttam, ut *Coninck* loquitur *disp. 21. de sponsal. dub. 3. n. 24.* Item, qui promisit Canonicis S. Jacobi singulis annis dare 20. aureos, ita ut singuli duos habeant, aucto Canonicorum numero non tenetur superaddere, ut qui recens accesserunt, tantundem accipiant.

Amplia 2. ad testamenta, & legata, ut supra insinuavi. Vbi obscuritas esse potest in quantitate, qualitate, numero, ac similibus. Sequeris ergò minimum.

Amplia 3.

Amplia 3. ad sententias iudicum, & arbitrorum. Nam ex tribus iudicibus si unus reum condemnarit ad 20. alter ad 15. tertius ad 10. aureos solvendo, huius qui minimum taxavit sententia prævalebit. *l. inter pares. tit. de re iudicata.* In aliis causis diversum sequimur. *V. Decium in reg. 9. tit. §. ult.*

Amplia 4. Ad pœnas & supplicia. Minus hæc infligendum erit, ut tutiores simus. *l. pen. tit. de pœna.* Et si quis condemnatus sit ad pœnam capitalem, de exilio intelligitur. *Panorm. in c. Quanto de iureiur.* Si amputatio manus decreta sit, de sinistra intelliges. *V. Azor. l. 1. c. 21.* ubi multis exemplis illustrat.

Amplia 5. ut locum habeat in legibus humanis. Nam de harum interpretatione cum dubitatur, & quæ durior est, nimis incommoda tibi rationabiliter apparet, eam amplecti poteris, quæ minor, & mitior est. *V. Salas de leg. d. 10. sect. 2.*

Amplia 6. ut locum habeat in conflictu opinionum. Quamvis enim in dubio communior sequenda sit, ita ut temerarius existimetur, qui contra eam iudicat, fallit tamen, quando nimis rigida est. *Iason ad l. placuit. C. de iudiciis.* Plura de opinionum delectu invenies apud *Bonacina tom. 2. d. 2. q. 4. p. 9. Laym. l. 1. r. 1. c. 5. Busenbaum l. 1. r. 1. c. 2. & 3.*

Amplia 7. Ut valeat in quolibet occursum plurium malorum. Si uxor ducenda est, quare minimam, non corpore sed vitiositate. Si iter faciendum, equum, vel navim inquire. Denique cum expiare peccata tua hæc, vel in altera vita debeas, elige hæc algere, quam

in Purgatorii flammis sudare. In peccatis si ullam eligi posset, idem diceretur. Nunc autem quod nullum eligi potest, cum offertur optio mortem temporalem potius, quam Dei offensam eliges. *c. Duo mala. dist. 13. V. Henric. l. 12. c. 6. Rosignol. de perf. Christ. l. 2. cap. 21.*

III. Obj. 1. Si plures simul eiciendo trabem occiderint hominem, omnes pariter lege Aquilia tenentur. *l. Item Mela. §. si plures. tit. ad leg. Aquiliam.* Item in dubio, habueritne quis animum occidendi, an iniuriandi, non præsumitur, quod minus est animum iniuriandi, non verò occidendi habuisse. *l. 1. c. de sicariis. l. si non convitii. C. de iniur.*

R. Certitudo facti dubium, & electionem tollit. Cum ergò omnes pariter id egerint, unde secuta mors est, non habet argumentum ullum Iudex diversam sententiam proferendi. Cunctos ergò simul eadem lege teneri pronunciat. De animo iniuriandi, vel occidendi ex circumstantiis facti iudicandum est. Si modus aggrediendi crudelitate involuit, nulla causa est, cur benigniore iudicio reus afficiatur. De his ergò, & similibus non facile est certam Regulam præfigere. Arbitrium iudicis terminabit.

Obj. 2. Multæ leges extant, in quarum aliquibus id, quod maximum est, præfertur, in quibusdam medium, in quibusdam nec hoc, nec illud.

R. Hinc nihil aliud sequitur, quam in particularibus multis contineri exceptionem, quæ Regulæ derogat. Quod si examinare volueris, deprehendes ob eandem

eamdem causam, nimirum evitandi periculi, & injuriæ non haberi rationem *Minimi, & Maximi*, ob quam Regula præcipit habendam esse. In donationibus verò, testamentis, & similibus inspicienda est mens, & voluntas auctoris. Cùm enim cuilibet arbitrium sit, lege non obstante, rerum suarum alienationem facere, vel mini-

nimum, vel maximum, vel mediocre poterit eligere. In quibus autem intentio ipsius latet, indaganda erit secundùm regulas de interpretatione legum traditas in *Prolegom.* §. 5. Salvo Regulæ nostræ præscripto, ubi nihil melius occurrit. *V. Franc. Turzanum in Fallentis Regul. Juris. n. 108. Everard. Bronchorst Centur. iv. assert. 99.*

REGVLA XXXI.

Eum, qui certus est, certiorari ulterius non oportet.

Rationem dat Vivianus, quia denunciationes ad hoc fiunt, ut certior quis efficiatur. *l. Item veniunt. tit. de pet. hered.* In casum igitur certificatio cogitur, ab eo, qui certus est. *Pone casum, ait Gloss. c. ult. D. xi. V. sup. c. Si duobus de appellat.* in Archiepiscopo, qui sciens illum excommunicavit, qui appellaverat ad Papam. Item in eo, qui sciebat rem, quam emebat, servitutum debere, quæ non aget ex empto, quanto minoris. *l. i. tit. de act. empt. & venditi.* Addit *Dynus.* Qui mancipia vendunt (de animalibus idem dicitur) edocere debent emptores de vitiis, & moribus illorum: aliàs tenentur actione redhibitoria, vel quanto minoris. Sed si emptor sciat, vel scire possit, non tenetur amplius instruere illum.

Jam verò, quis dicatur certus esse, aliojus rei notitiam, seu sciëntiam habere, non levis quæstio est, etiam à *Peckio* mota, & variis allegationibus discussa. Si

autem Philosophos admittimus, dicent nobis à motivo, seu causa propter quã, defumi posse. Ea causa vel intrinseca, vel extrinseca est. Illa in Moralibus, & judicialibus rarò deprehenditur. Extrinseca consistit in auctoritate dicentium, literis, tabulis, documentis, signis, conjecturis, ac similibus: indeque nascitur varietas cognitionum, ut alia aliam certitudine antecellat.

Certus igitur non continuò est, qui à quocunque homine quippiam audit, & intellexit, sed inspicienda est attestantis dignitas, vitæ conditio, & status, quia multum interest, Davusne loquatur, an heros. Neque sufficit in genere assertum, sed qualitates rei, & accidentia ponderanda sunt. Literæ quoque, & instrumenta authentica sint, oportet. Denique prudentia, & discretio docebit inter dubium, & certum distinctionem. Presumitur autem ignorantia, nisi scientia probata fuerit. *infra Reg. 47. V. Dynum. & Peckium in*

Reg.